

w tym: 1,34-1,58 kg mięsa drobiowego, 2,19-2,39 kg wędlin i pozostałych przetworów mięsnych (w tym 0,41-0,66 kg wędlin wysokogatunkowych i kiełbas trwałych). Warto zwrócić uwagę na niskie spożycie ryb, wynoszące miesięcznie w granicach 0,40-0,47 kg. Zauważa się spadek konsumpcji pieczywa, mleka, jaj, olei i pozostałych tłuszczów, warzyw, w tym ziemniaków, oraz cukru. W analizowanych latach wzrosła konsumpcja jogurtów i serów.

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 3. można stwierdzić, że w latach 2000-2011 przeciętna miesięczna ilość spożywanego mięsa znajdowała się na drugim lub trzecim miejscu po warzywach i w niektórych latach po pieczywie. Warto zaznaczyć, że przytoczone dane należy traktować orientacyjnie, gdyż pomiędzy poszczególnymi gospodarstwami domowymi mogą występować znaczne różnice.

Konsumpcja mięsa i jego przetworów uzależniona jest od wielu czynników. Do najważniejszych należy zaliczyć te, które określają produkt, tj. jakość sensoryczną, wartość odżywczą, bezpieczeństwo, cenę, łatwość stosowania. Duży wpływ mają czynniki związane z konsumentem i jego środowiskiem, takie jak: aspekty psychologiczne, ekonomiczne, społeczne, zdrowotne, edukacyjne [3, 17]. Warto zaznaczyć, że przeciętne wydatki na artykuły żywnościowe w polskim gospodarstwie domowym w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2000-2001 stanowiły ok. 30% [15]. Wśród nich najczęściej przeznaczano na mięso, aż 1/3 całości wydatków na produkty spożywcze [4, 15]. Przeciętne miesięczne

wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2011 r. wynosiły 1015,12 zł, z czego na żywność 232,28 zł, a więc ok. 23%, a spośród nich 67,38 zł na mięso, czyli 29% [19].

Literatura: 1. **Bartnikowska E.**, 2002 – Gosp. Mięsna 2, 10-14. 2. **Bernacka H.**, 2012 – II Konf. SITR „Zastosowanie współczesnych osiągnięć naukowych w praktyce rolniczej”, 7-10 czerwca, Duszynki Zdrój, 8-10. 3. **Doniec K.**, 2009 – Gosp. Mięsna 7, 20-21. 4. **Dransfield E., Martin J.F., Miramont J., Ngapo T.M.**, 2001 – Meat Appearance: Pork Chops. A tool for surveying consumer preferences. INRA, France. 5. **Grabowski T., Kijowski J., Anders E.**, 2004 – Mięso i przetwory drobiowe: technologia, higiena, jakość. Wyd. Naukowo-Techniczne. 6. GUS, 2012 – Budżety gospodarstw domowych w 2011 r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS, Warszawa. 7. **Judzińska A.**, 2011 – Gosp. Mięsna 7, 32-43. 8. **Kapusta F.**, 2009 – Gosp. Mięsna 6, 20-27. 9. **Kortz J.**, 2001 – Ocena surowców rzeźnych. Wyd. AR Szczecin. 10. **Kowalczyk I., Graczyńska B.**, 2002 – Handel Wew., Numer Specjalny, XLVIII, 78-81. 11. **Kozera M.**, 2011 – Trzoda Chlewna 1, 14-15. 12. **Kunachowicz H., Nadolna I., Przygoda B., Iwanow K.**, 2005 – Tabele składu i wartości odżywczej żywności. Wyd. PZWL, Warszawa. 13. **Litwińczuk A., Litwińczuk Z., Barłowska J., Florek M.**, 2004 – Surowce zwierzęce – ocena i wykorzystanie. PWRiL, Warszawa. 14. Mały Rocznik Statystyczny Polski, 2011 – GUS, Warszawa. 15. **Michalska G.**, 2002 – Trzoda Chlewna 2, 36-37. 16. **Michalska G., Nowachowicz J.**, 2009 – Format UTP, Kwartalnik UTP w Bydgoszczy, Wyd. Specjalne, 9-11. 17. **Migdał W.**, 2007 – Trzoda Chlewna 12, 54-59. 18. **Michalczyk M., Siennicka A.**, 2010 – Przegląd Hod. 11, 26-30. 19. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2012 – GUS, Warszawa. 20. **Sikora T., Weber P.**, 1995 – Gosp. Mięsna 1, 40-41. 21. **Urban R.**, 2011 – Gosp. Mięsna 5, 36-41. 22. www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/CHU_dostawy_rynek_krajowy.pdf.

Polskie mleczarstwo na tle Unii Europejskiej

Dorota Śmigielka

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka

Oceniając polskie mleczarstwo należy wziąć pod uwagę, że jesteśmy pełnoprawnymi członkami Unii Europejskiej. Sytuacja krajowego rynku nie jest kształtowana wyłącznie przez czynniki wewnętrzne, ale również zewnętrzne, które występują w innych państwach członkowskich, jak i na całym świecie.

Przedłużające się negocjacje handlowe m.in. z Kanadą i Stanami Zjednoczonymi, a także rosnące znaczenie Oceanii, Indii i Chin wpływa niekorzystnie na sytuację europejskiego mleczarstwa, w tym również polskiego. Pogłowie krów mlecznych w całej Unii Europejskiej na koniec 2012 roku liczyło ponad 23 mln szt. i było o 0,8% większe niż w roku poprzednim. Wzrost pogłowia odnotowany został w starych krajach członkowskich (tab).

Najwięcej krów mlecznych przybyło we Włoszech (o 14,5%), Hiszpanii (o 3,7%), Holandii (o 2,5%) oraz Irlandii (o 2,4%). W nowych krajach członkowskich redukcja pogłowia osiągnęła poziom 2,2%. Przyczynił się do tego spadek liczby utrzymywanych krów na Litwie, w Bułgarii, Polsce, na Słowacji, w Czechach.

W Polsce pod koniec roku kwotowego 2012/2013, kiedy istniało realne zagrożenie przekroczenia krajowej kwoty mlecznej,

hodowcy przyspieszyli swoje decyzje dotyczące brakowania krów. W grudniu 2012 roku pogłowie krów mlecznych w Polsce liczyło 2346 tys. sztuk, co stanowi ponad 10% pogłowia europejskiego. Redukcję liczby utrzymywanych zwierząt odnotowano prawie we wszystkich regionach naszego kraju. Największy spadek pogłowia zanotowano w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim i opolskim (o 13,2-14,7%). Jedynie w trzech województwach nastąpił wzrost liczby krów: podlaskim, śląskim i małopolskim.

Ograniczenie pogłowia w wielu krajach rekompensowane jest wzrostem wydajności krów mlecznych. W 2012 roku średnia wydajność krów w Polsce wyniosła 5194 kg i była o 26% niższa od przeciętnej wydajności w starych krajach członkowskich (7072 kg) oraz o 21% niższa w porównaniu z całą Unią Europejską (6634 kg), ale o 1,7% wyższa od średniej wydajności w pozostałych krajach Unii.

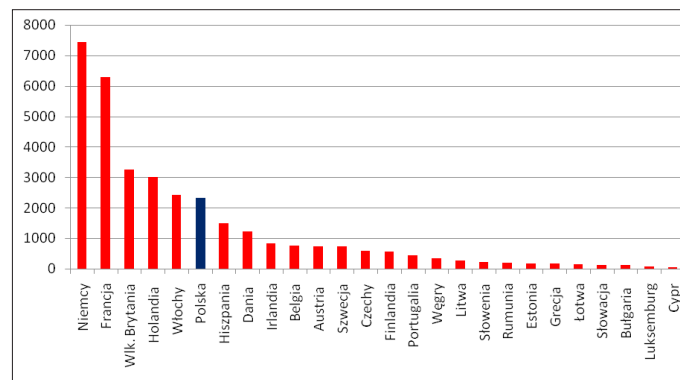
Pomimo wzrostu pogłowia w Unii Europejskiej, produkcja mleka od stycznia do kwietnia 2013 r. była o 2,6% mniejsza niż w analogicznym okresie 2012 roku. Największy spadek produkcji odnotowano w Wielkiej Brytanii (o 6,9%), Portugalii (o 6,7%), we Włoszech (o 6,4%) oraz Francji (o 3,8%). W Polsce produkcja była o 0,9% mniejsza niż w ubiegłym roku (rys. 1).

Pod względem wielkości skupu mleka zajmujemy 6. miejsce w Unii Europejskiej. Większa produkcja występuje we Francji, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Holandii i we Włoszech (rys. 2).

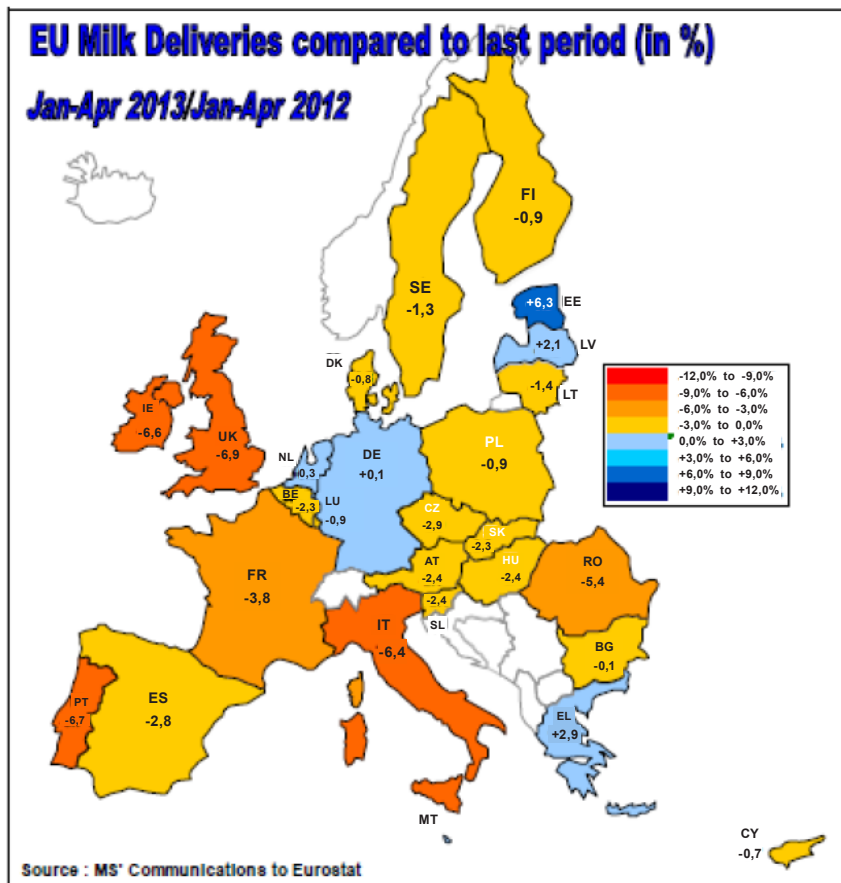
Tabela

Pogłowie krów mlecznych (grudzień, tys. szt.) w Unii Europejskiej (EUROSTAT, IERIGŻ – PIB)

Wyszczególnienie	Rok			
	2009	2010	2011	2012
UE - 15	17 704	17 573	17 409	17 714
UE - 12	5875	5550	5434	5314
w tym Polska	2585	2529	2446	2346
UE - 27	23 579	23 123	22 843	23 028

Rys. 2. Skup mleka surowego (w tys. ton) w UE od stycznia do marca 2013 r. (EUROSTAT)

Rys. 1. Tendencje w produkcji mleka w UE (w %)

Ograniczenie produkcji niestety nie uchroniło niektórych państw członkowskich przed przekroczeniem przyznanego im kwotu mlecznych. Kary za nadprodukcję będą musieli zapłacić m. in. Niemcy (przekroczenie kwoty o 0,8%), Polska (przekroczenie o 0,14%), Austria (przekroczenie o 6%) oraz Włochy. W przypadku Polski jest to drugi przypadek, kiedy kwota została przekroczona. Pierwszy miał miejsce w roku kwotowym 2005/2006, kiedy nadprodukcja wyniosła 2,36%.

Ograniczona podaż surowca przyczyniła się do zmniejszenia produkcji artykułów mleczarskich. Od stycznia do kwietnia 2013 r.

odnotowano w Unii Europejskiej spadek produkcji w przypadku serów (o 0,5%), odtuszczonego mleka w proszku (o 10,9%) oraz masła (o 2,6%). Również w przypadku polskich produktów zauważane jest obniżenie produkcji. Od początku roku wyprodukowano o 2% mniej masła i o 14% mniej OMP, jedynie produkcja serów podpuszczkowych dojrzewających była o 0,3% większa niż w roku ubiegłym.

Mniejsza dostępność mleka surowego, jak również produktów mleczarskich, przyczynia się do wzrostu cen. W kwietniu 2013 r. średnia cena mleka w Unii Europejskiej wynosiła 34,3 euro/100 kg i była o 7,1% wyższa od ceny w kwietniu 2012 r. Najwyższe ceny mleka notowane są na Cyprze (na poziomie 57,6 euro/100 kg), w Finlandii (43,4 euro/100 kg), we Włoszech (38 euro/100 kg). Cena w Polsce jest dużo niższa i wynosi średnio około 30 euro/100 kg. Ceny niższe niż w Polsce uzyskują jedynie producenci mleka w Łotwie, na Litwie i w Rumuni. Idą w górę ceny artykułów mleczarskich. Największy wzrost odnotowano w przypadku odtuszczonego mleka w proszku (o 27,2%), tj. 12,16 zł/kg, oraz masła w blokach – 15,4 zł/kg (wzrost o 8,6%). Ceny pozostałych artykułów również wykazują tendencję wzrostową, jednak nie jest ona już tak znacząca.

Prognozy rynku pokazują, że sytuacja producentów mleka powinna ulec poprawie. Największy problem stanowią wysokie koszty produkcji, jednak w chwili obecnej, po okresie znacznego wzrostu, jaki miał miejsce w 2012 roku, zaczynają się one powoli stabilizować. Z analizy kosztów wynika, że ponad połowę kosztów stanowi pasza, paliwo, zatrudnienie siły roboczej, nawozy oraz koszty weterynaryjne. Główną przyczyną obniżenia opłacalności produkcji są wysokie ceny pasz. W ostatnim półroczu ceny pasz wzrosły nawet o 40-50%, a w przypadku soi wzrost osiągnął poziom 80%. Ostatnie miesiące tego roku są korzystniejsze dla hodowców bydła mlecznego niż końcówka roku ubiegłego. Koszty środków produkcji zaczynają wykazywać tendencję zniżkową, a cena mleka idzie w górę. Mimo wszystko sytuacja producentów mleka w perspektywie zniesienia kwot mlecznych i ograniczenia mechanizmów regulujących produkcję mleka pozostaje bardzo niepewna.

Systemy utrzymania krów w Wielkopolsce – stan obecny i perspektywy

Stanisław Winnicki¹, Jerzy Lech Jugowar¹,
Łukasz Namysłak¹, Grzegorz Notecki²

¹Institut Technologiczno-Przyrodniczy, Oddział w Poznaniu
²Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka, Region Oceny Poznań

W ostatnim okresie w Polsce następują znaczące zmiany strukturalne i organizacyjne produkcji mleka [11]. Ich nasilenie nastąpiło po wstąpieniu Polski do struktury Unii Europejskiej. Obejmują one wzrost koncentracji produkcji oraz poprawę mechanizacji prac w oborze. Liczbą charakterystykę zmian przedstawiono w tabeli 1 i 2.

Od 2004 do 2011 roku liczba dostawców hurtowych zmniejszyła się o 46%. W kolejnych latach przewiduje się dalszy spadek liczby dostawców [6]. Równocześnie zwiększa się średnia sprzedaż mleka: z 27 tys. kg w 2004 roku do 57 tys. kg w 2011 i 61 tys. kg w roku kwotowym 2011/2012.

Tabela 1
Zmiany w produkcji mleka w Polsce w latach 2004/2005–2010/2011 (opracowanie własne na podstawie [3])

Wyszczególnienie	Rok kwotowy		Zmiana (%)
	2004/2005	2010/2011	
Liczba dostawców:			
hurtowych (tys.)	311	168	-46
bezpośrednich (tys.)	76	15	-80
Wielkość kwoty krajowej (mln kg)	8964	9760	+9
w tym dostawców:			
hurtowych	8404	9589	+14
bezpośrednich	450	97	-78
Średnia kwota indywidualna dostawców:			
hurtowych (tys. kg)	27	57	+111
bezpośrednich (tys. kg)	5,9	6,5	+10
Średnia wydajność od krowy (kg)	4264	5000	+17